

Nationaal Programma

RES Regionale
Energie
Strategie

Warmtebronnen

16 december 2020

Rijksoverheid

Inter provinciaal Overleg

UNIE VAN
WATERSCHAPPEN

2/4/2021

Nationaal Programma
RES Regionale
Energie
Strategie

Factsheet Warmte

Achtergrondinformatie per warmtebron

Versie: 30 april 2020

Nationaal Programma Regionale Energiestrategie - Achtergrondinformatie per warmtebron - versie 30 april 2020

Individueel
vs collectief

Warmtenetten

Waar zijn warmtenetten
geschikt?

TABEL A: KENMERKEN VAN DE VIJF STRATEGIEËN IN DE STARTANALYSE

	Strategie naam	Energiebron en temperatuur	Collectieve installatie	Temp. bij afgifte-systeem	Individuele installatie
S1	Individuele elektrische warmtepomp	Buitenlucht of bodem, 15 °C	Stroomnet	50 °C	Combinatiewarmtepomp en LT-radiatoren
S2	Warmtenet met HT-MT-bronnen	Restwarmte en/of geothermie, 70 °C	Warmtecentrale, restwarmtebron, MT-warmtenet, hulpketels	70 °C	Aansluiting op warmtenet en HT-radiatoren
S3	Warmtenet met LT-bronnen	Restwarmte 30 °C of WKO op 15 °C en/of aquathermie op 10-20 °C	MT of LT-net, Collectieve warmtepomp	30 – 70 °C	Aansluiting op MT- of LT-warmtenet, Combi- of booster-warmtepomp, LT- of HT-radiatoren
S4	Groengas	Groengas	Gasnet	70 °C	Hybride lucht-WP of HR-ketel, beide + HT-radiatoren
S5	Waterstof	Waterstof	Gasnet	70 °C	idem

Restwarmte
(HT/MT/LT)

Geothermie

Aquathermie

Biomassa

Groengas

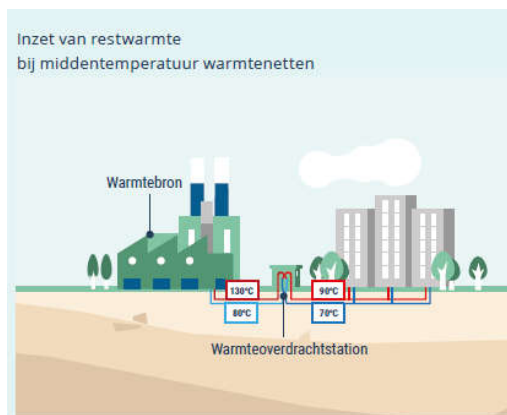

Waterstof

Restwarmte

- **Temperatuurniveau: > 100°C** (in de vorm van stoom)
- Bron: Industriële processen
- Deze warmte kan direct worden gebruikt voor ruimteverwarming en tapwater, zonder dat een warmtepomp nodig is om de temperatuur te verhogen.
- **Temperatuurniveau: 70°C - 100°C**
- Bron: Industriële processen
- Kan direct worden ingezet, of temperatuur kan met een warmtepomp worden verhoogd voordat het wordt gebruikt. **Hiervoor is elektriciteit nodig.**

- **Temperatuurniveau: < 70 °C**
- Bron: processen waarbij koeling nodig is, zoals datacenters, supermarkten en ijsbanen.
- Temperatuurniveau van deze restwarmte is vaak minder dan 55 °C.
- Alleen in nieuwbouw direct geschikt voor verwarming, warm tapwater moet via een warmtepomp worden gemaakt.
- In overige woningen moet de temperatuur met warmtepompen worden verhoogd. Dit kan centraal of in elke woning afzonderlijk. **Hiervoor is elektriciteit nodig.**

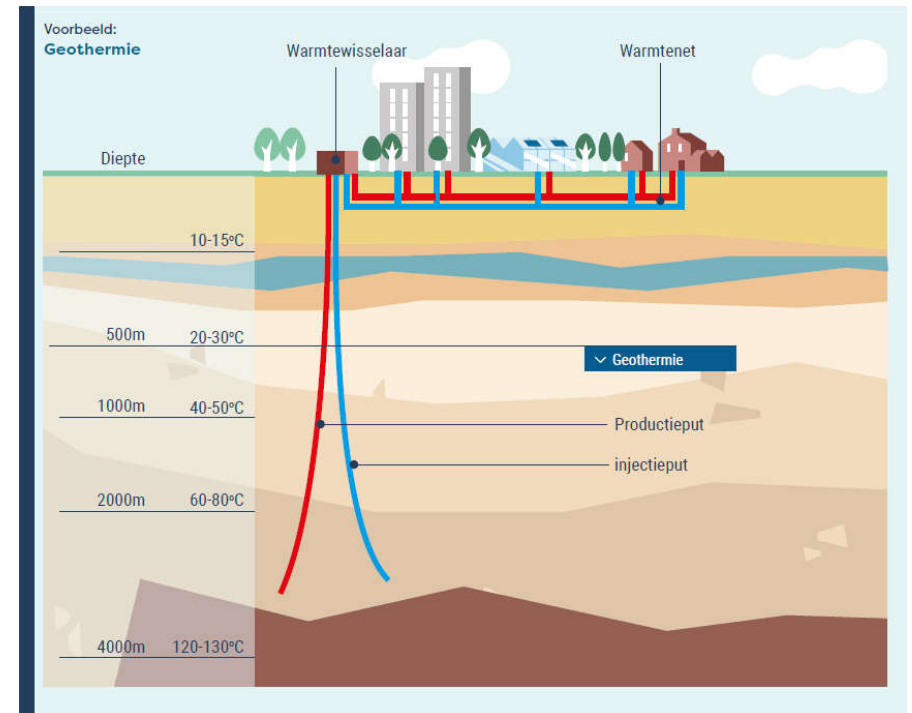
- **Kostprijs: 10 – 44 €/MWh**

Geothermie

Huidige stand geothermie: momenteel zijn er in Nederland circa 25 putten (samen leveren deze 3,5 PJ), voornamelijk voor verwarmen van de glastuinbouw. Op dit moment zijn er nog geen bronnen die primair worden gebruikt voor het verwarmen van woningen.

De potentie van geothermie is groot: naar verwachting kan de productie opgeschaald worden naar 50 PJ in 2030 en zelfs tot 200 PJ in 2050. Dit komt overeen met de warmtevraag van ongeveer **3,8 miljoen gebouwen**. De **potentie is niet overal bekend**. Deze zogenaamde 'Witte vlekken' zijn in kaart gebracht door TNO. Momenteel wordt met het **SCAN-project** in kaart gebracht waar de beste kansen zijn om aardwarmte te benutten.

- **Kostprijs:** circa 26 €/MWh

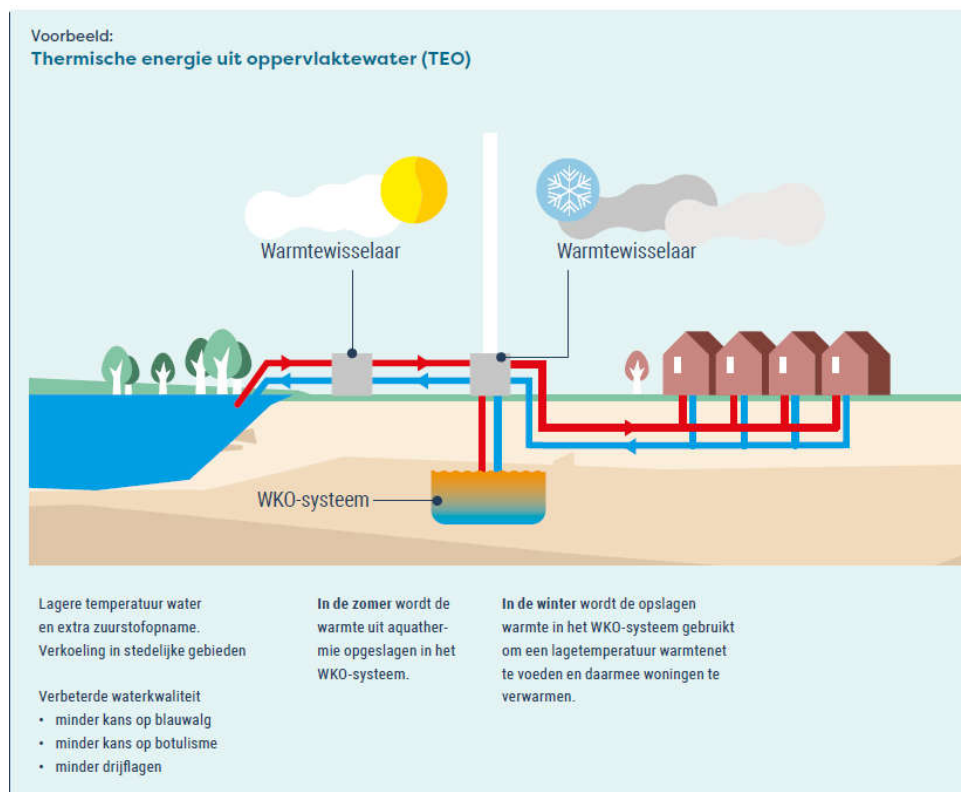
Aquathermie

Aquathermie is de benutting van de warmte én koude uit oppervlaktewater, afvalwater of drinkwater. De warmte of koude kan rechtstreeks benut worden of worden opgeslagen voor gebruik op een later moment.

Warmte die gewonnen wordt moet opgewaardeerd worden om tot de gewenste temperatuur te komen. Dit kan centraal met een collectieve warmtepomp, of met een individuele warmtepomp.

Er moet dus energie worden toegevoegd, in de vorm van elektriciteit. In beide gevallen wordt de warmte (of koude) via een warmtenet getransporteerd naar de huizen. Dit kan zowel met een lagetemperatuurnet (LT-net) en een middentemperatuurnet (MT-net).

- **Kostprijs:** circa 69 €/MWh

Biomassa

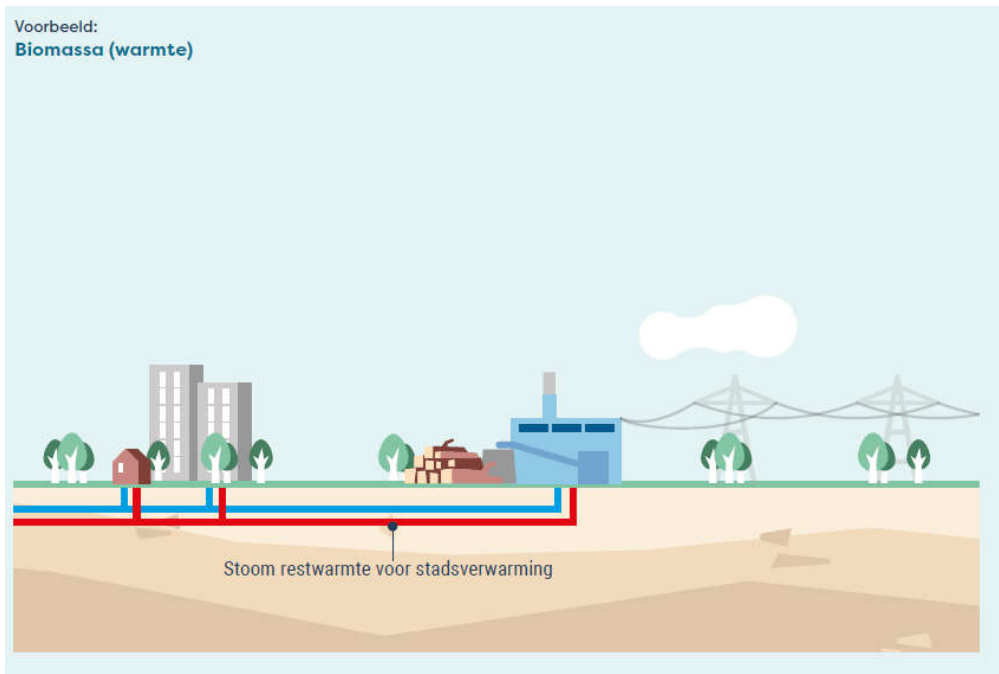
Biomassa is een stabiele en flexibele warmtebron. Het kan in groengas worden omgezet (zie de uitwerking 'Groengas'), maar het kan ook direct in warmte worden omgezet in een warmtecentrale (ketel). De warmte wordt geleverd aan een warmtenet.

Er bestaan veel verschillende typen biomassa. Niet alle typen zijn duurzaam. De beschikbaarheid van duurzame biomassa is beperkt.

Het beleid rond de toepassing van biomassa voor verwarming is momenteel aan verandering onderhevig.

- **Kostprijs:** circa 37 - 120 €/MWh

Voorbeeld:
Biomassa (warmte)

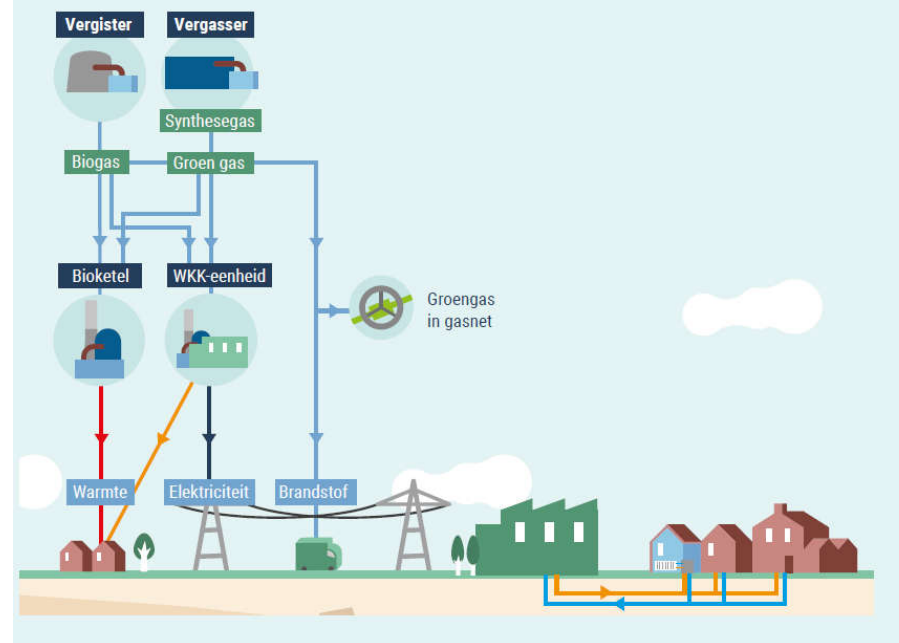
Groengas

Groengas kan worden geproduceerd uit allerlei soorten biomassa. Groengas heeft dezelfde samenstelling en kwaliteit als aardgas en kan daarom in het aardgasnet worden geïnjecteerd.

Het kabinet ziet groengas als sluitstuk in de energietransitie en streeft naar een doelmatige en hoogwaardige inzet van groengas (Routekaart Groen Gas). Tussen nu en 2050 zal een grote vraag ontstaan naar groengas en biomassa vanuit de chemische industrie (als grondstof) en voor de mobiliteitssector, waardoor de beschikbaarheid voor gebouwenverwarming afneemt.

- **Kostprijs:** circa 40 - 70 €/MWh

Voorbeeld:
Groen Gas

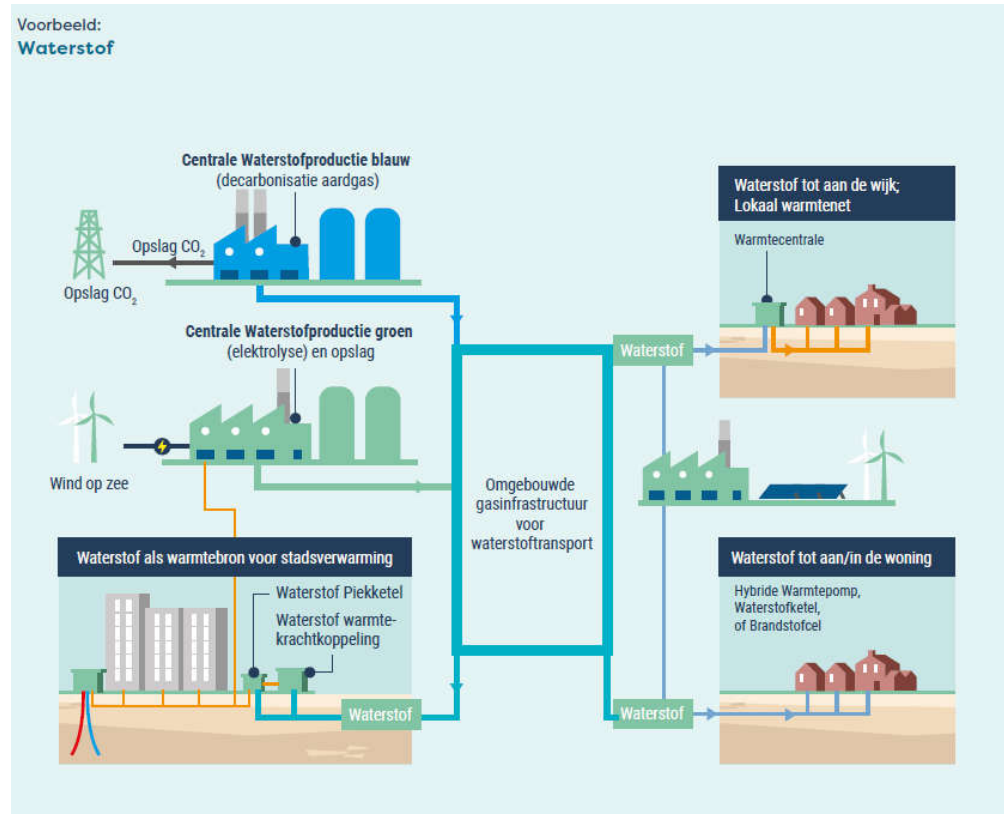
Waterstof

Waterstof is geen energiebron, maar een energiedrager. Waterstof kan met verschillende productiemethoden en energiebronnen worden gemaakt. Afhankelijk van bron en methode spreken we van grijze, blauwe of groene waterstof

Er zijn nog veel **onzekerheden** over het **prijsniveau** van waterstof en de **beschikbaarheid** voor de gebouwde omgeving. Daarom wordt waterstof bij voorkeur gebruikt in buurten waar geen alternatief mogelijk is, om in de warmtepiekvraag te voorzien bij warmtenetten (ter ondersteuning van andere warmtebronnen) en ter ondersteuning van elektrische warmtepompen bij bedrijven en huishoudens.

Naar verwachting is de productie van blauwe en groene waterstof in 2030 nog veel te laag om een rol spelen in de warmtetransitie.

Verder is de kostprijs van groene waterstof in 2030 waarschijnlijk nog te hoog om concurrerend te zijn met aardgas.

Nationaal Programma

RES

Regionale
Energie
Strategie

www.regionale-energiestrategie.nl